

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 11435

Tarih : 11.04.2025

26707

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı tarafından Anayasanın 98 ve İçtüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serhat Eren

Diyarbakır Milletvekili

Diyarbakır hem Türkiye'nin hem de bölge coğrafyasının önemli tarımsal üretim merkezlerinden biridir. Ancak özellikle son yıllarda iklim krizinin etkileri, kuraklık, kamusal yatırımların yetersizliği ve altyapı eksiklikleri nedeniyle kırsal üretim büyük darbe almış durumdadır. Kırsalda yaşayan yurttaşlar, özellikle hayvancılıkla uğraşan aileler, başta içme suyu ve tarımsal sulama olmak üzere temel kamu hizmetlerine erişimde ciddi zorluklar yaşamaktadır. Bu durum sadece ekonomik kayıplara değil, aynı zamanda mevsimsel ve kalıcı göçlere, üretim zincirinin parçalanmasına, sosyal bağların zayıflamasına ve yoksulluğun kuşaklar arası devrine neden olmaktadır.

Diyarbakır'ın Çermik ilçesi ile Siverek sınırında yer alan Karacadağ bölgesinde yaşananlar bu yapısal sorunun yalnızca bir örneğidir. 6 Şubat depremleri sonrasında tamamen işlevsiz hale gelen ve yaklaşık 60 bin küçükbaş hayvanın su ihtiyacını karşılayan gölet, ancak aylar sonra yeniden onarılmaya başlanabilmiştir. Su kaynağı yetersizliği nedeniyle üreticiler her yıl hayvanlarını Muş ve Erzurum'daki yaylalara götürmek zorunda kalmakta, bu da ciddi ekonomik ve insani maliyetler doğurmaktadır. Karacadağ gibi stratejik meralara sahip bir bölgede dahi bu tür eksiklikler yaşanıyorsa, Diyarbakır genelindeki kırsal alanlarda yaşanan daha büyük yapısal sorunların boyutları açıkça ortadadır.

Diyarbakır genelinde yüzlerce köy, yeterli içme suyu altyapısına, tarımsal sulama imkanına, gölet ya da sulama havuzu gibi temel kamu yatırımlarına erişememektedir. Oysa iklim krizi ve kuraklık gibi faktörler göz önünde bulundurulduğunda, bu tür altyapı hizmetleri artık sadece "kalkınma" değil, aynı zamanda hayatta kalma ve bölgede yaşamı sürdürülebilirlik hakkı ile de ilgilidir.

Öte yandan Tarım ve Orman Bakanlığı'nın verilerine göre Diyarbakır, Türkiye'de küçükbaş hayvancılıkta ilk sıralarda yer almakta; 2 milyonu aşkın küçükbaş ve 600 bini aşkın büyükbaş hayvan varlığıyla ülkenin et ve süt üretiminde önemli bir paya sahiptir. Ancak bu hayvan varlığını sürdürebilmek için gerekli olan su altyapısının durumu konusunda yeterli fizibilite, planlama ya da eşgüdüm bulunmamaktadır. Gölet sayısı, sıvat altyapısı, tarımsal sulama sistemleri gibi konular çoğu zaman yerel yönetimlerin ve üreticilerin bireysel çabalarına bırakılmaktadır.

İklim krizinin derinleştiği, yaz mevsimlerinin daha kurak ve uzun geçtiği, su kaynaklarının azaldığı bir dönemde Diyarbakır gibi suya dayalı hayvancılık yapan bir coğrafyada merkezi idarenin etkili ve kalıcı bir kırsal kalkınma planı üretmemesi, bölgenin yalnızlaştırıldığını ve ihmal edildiğini göstermektedir. Bu ihmalin sonucu olarak birçok üretici ailesi başka illere göç etmekte, üretimden kopmakta ya da ekonomik çöküş yaşamaktadır. Diyarbakır'da hayvancılık yapan üreticilerin sayısı, hayvan varlığına karşılık gelen gölet ihtiyacı, Bakanlığın buna dair fizibilite çalışmaları ve özellikle iklim krizine karşı alınan tedbirlerin kamuoyuyla paylaşılması gerekmektedir.

Bu bağlamda;

- 1- Diyarbakır il genelinde hayvancılıkla geçimini sağlayan hane sayısı kaçtır? Bu hanelerin ilçe bazlı dağılımı nedir?
- 2- Diyarbakır'da güncel olarak kayıtlı küçükbaş ve büyükbaş hayvan sayısı nedir? Son beş yıla ait veriler nelerdir?
- 3- Mevcut hayvan varlığına oranla Diyarbakır'da hayvan içme suyu ve tarımsal sulama ihtiyacını karşılamak için kaç gölet ve sulama tesisi gereklidir? Bu konuda Bakanlığınız tarafından yapılmış herhangi bir fizibilite çalışması var mıdır?
- 4- Diyarbakır'da hâlihazırda kaç gölet, hayvan içme suyu sıvıtı ve sulama tesisi faaliyettedir? Bunların ilçe ve kapasite bazlı listesi nedir?
- 5- Karacadağ bölgesindeki göletin depremler sonrası tahrip olmasına rağmen neden aylarca onarılmadığı ve bu süreçte üreticilere ne tür destekler sunulduğu Bakanlığınız tarafından araştırılmış mıdır?
- 6- Diyarbakır'da kuraklık ve iklim krizine bağlı olarak 2023 ve 2024 yıllarında hayvansal üretimde yaşanan daralma oranı nedir? Bu durumdan etkilenen üretici sayısı kaçtır?
- 7- Önümüzdeki yıllarda Diyarbakır'da artması beklenen kuraklık ve su stresiyle mücadele amacıyla Bakanlığınız tarafından hazırlanmış bir iklim uyum planı var mıdır? Varsa bu planın detayları ve hedefleri nelerdir?
- 8- Mevsimsel ya da kalıcı göçle başka illere gitmek zorunda kalan hayvancılıkla uğraşan Diyarbakırlı ailelerin sayısı tespit edilmiş midir? Bu ailelere yönelik kalıcı yerinde üretim çözümleri için Bakanlığınızın özel bir programı mevcut mudur?